

/Логотип/

ЕВРАЗИЯ ЭКОНОМИКАЛЫК БИРЛИГИНИН СОТУ

КОНСУЛЬТАТИВДИК КОРУТУНДУ

Минск шаары

2022-жылдын 12-октябры

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Чоң Коллегиясынын төмөнкү курамы:

төрагалык кылуучу, соттун төрагасы Э.В. Айриян,

судья-баяндамачы Туманян А.Э.,

судьялар Ажибраимова А.М., Баишев Ж.Н., Колос Д.Г., Нешатаева Т.Н., Сейтимова В.Х., Скрипкина Г.А., Федорцов А.А., Чайка К.Л.,

соттун отурумунун катчысы Егиазарян В.В.,

иштин материалдарын изилдеп чыгып, судья-баяндамачыны угуп чыгып,

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Статутунун 46, 47, 50, 68, 69, 73-75, 96, 98-пункттарын жетекчиликке алуу менен,

2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимдин 72-беренесинин 6-пунктун түшүндүрүү жөнүндө Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигинин арызы боюнча консультативдик корутунду берет.

I. Өтүнмө берүүчүнүн суроосу

Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлиги (мындан ары - Министрлик, Арыз берүүчү) Евразия экономикалык бирлигинин Сотуна (мындан ары - Сот) 2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимдин (мындан ары - Келишим) 72-беренесинин 6-пунктун түшүндүрүү жөнүндө арыз менен кайрылган.

Арыздан Казакстан Республикасында катталган "Эпирок Борбордук Азия" жоопкерчилиги чектелген коому (мындан ары - Компания) 2016-жылы Казакстан Республикасындагы кампадан товарларды Кыргыз Республикасында катталган филиалдын кампасына өткөрүп берүүнү жүргүзгөнү көрүнүп турат. Товарларды өткөрүп берүү ордуна жылдырууга берилүүчү ички коштоочу документ менен жүргүзүлгөн, анткени филиал менен компания бир юридикалык жак болуп эсептелет жана товарларды жылдырууда менчик укугун өткөрүп берүү болбойт.

Андан ары товарлар Кыргыз Республикасынын аймагында сатылган, ага тийиштүү эсеп-фактуралар берилген жана Кыргыз Республикасындагы ички жеткирип берүүлөргө кошумча нарк салыгы төлөнгөн (мындан ары КНС).

Компаниянын филиалын пландан тышкары көчмө текшерүүнүн жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик салык кызматы ишмердүүлүк башталган учурдан тартып туумду жана айып пулдарды эсепке алуу менен КНС төлөө боюнча талап койгон.

Аны менен катар, Евразия экономикалык комиссиясынын Финансылык саясат департаментинин 2020-жылдын 25-июнундагы № 09-45 катын жетекчиликке алуу менен Арыз берүүчү 2021-жылдын 14-майында филиалга товардык-материалдык баалуулуктарды сатуу максатында эмес өткөрүп берген учурда гана кыйыр салыктардан бошотуу колдонулаары жөнүндө Компанияга маалымат берген.

Аны менен катар, Арыз берүүчү көрсөткөндөй, Евразия экономикалык комиссиясынын Финансылык саясат департаменти тарабынан Компанияга 2021-жылдын 25-мартында № 09-45 каты жиберилген, анда өзүнүн түзүмдүк бөлүнүшүнө берилген товарлар сатылган учурда Келишимдин № 18 тиркемеси болгон Товарларды экспорттоодо жана импорттоодо, жумуштарды аткарууда, кызматтарды көрсөтүүдө кыйыр салыктарды салуунун тартиби жана алардын төлөнүшүн контролдоонун механизмдери жөнүндө протоколдун (мындан ары - № 18 Протокол) 13.4 жана 25-пунктарынын ченемдери колдонулушу керек экендиги белгиленген. Товарлар андан ары сатылган учурда гана КНС салынат, ал эми товарларды системанын ичинде өзүнүн филиалына сатып өткөрүүдө кыйыр салыктар салынбайт.

Жогоруда баяндалгандардын негизинде Арыз берүүчү Соттон Келишимдин 72-беренесинин 6-пунктунун ченемдерине түшүндүрмө берүүнү, атап айтканда, Бирликке мүчө болгон бир мамлекеттин аймагынан Бирликке мүчө болгон экинчи мамлекеттин аймагына бир юридикалык жактын алкагында андан ары сатуу үчүн өткөрүп берилген товарларды импорттоодо кыйыр салыктын салынышына түшүндүрмө берүүнү суранат.

II. Соттогу жол-жобо

Евразия экономикалык бирлигинин Статутунун (Келишимдин №2 тиркемеси), (мындан ары - Соттун Статуту) 68-пунктуна ылайык, түшүндүрмө жөнүндө иштерди кароонун тартиби Жогорку Евразия экономикалык кеңешинин 2014-жылдын 23-декабрындагы № 101 чечими менен бекитилген Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Регламенти (мындан ары- Соттун регламенти) менен аныкталат.

Түшүндүрмө жөнүндө ишти кароого даярдык көрүүнүн алкагында

Соттун регламентинин 75-беренесинин тартибинде Евразия экономикалык комиссиясына, Россия Федерациясынын Башкы прокуратурасына, Армения Республикасынын Мамлекеттик кирешелер комитетине, Беларусь Республикасынын Экономика министрлигине, Россия Федерациясынын Федералдык салык кызматына, Армян мамлекеттик экономикалык университетине, Беларусь мамлекеттик экономикалык университетине, Ереван мамлекеттик университетине, Казакстан Республикасынын Мыйзам чыгаруу жана укуктук маалымат институтуна, Россия Федерациясынын Өкмөтүнө караштуу Мыйзам чыгаруу жана салыштырмалуу укук таануу институтуна, Аль-Фараби атынданы Казак Улуттук университетине, Г.В. Плеханов атындагы Россия экономикалык университетине сурамдар жиберилди жана жооптор алынды.

Соттун Чоң коллегиясынын 2022-жылдын 20-июнундагы токтому менен Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигинин арызы өндүрүшкө кабыл алынды.

III. Соттун тыянактары

Соттун Статутунун 50-пунктун жетекчиликке алуу менен Соттун Чоң коллегиясы 1969-жылдын 23-майындагы Эл аралык келишимдер укугу жөнүндө Вена Конвенциясынын 31-беренесинин жоболорун эске алуу менен эл аралык укуктун жалпы таанылган принциптеринин жана ченемдеринин негизинде Келишимдин жоболоруна аларды системалуу өз ара байланыштыруу менен түшүндүрмө берүүнү ишке ашырат.

1. Мүчө мамлекеттердин салык салуу чөйрөсүндөгү өз ара аракеттенүүсүнүн маселелери Келишимдин "Салыктар жана салык салуу" XVII бөлүмүндө, ошондой эле №18 Протоколдо бекитилген.

Келишимдин 71-беренесинин 1-пунктуна ылайык бир мүчө мамлекеттин аймагынан башка мүчө мамлекеттин аймагына ташылган товарларга кыйыр салыктар салынат.

Кыйыр салыктар катарында № 18 Протоколдун 2-пунктуна ылайык кошумча нарк салыгы (мындан ары - КНС) жана акциздер (акциз салыгы же акциз жыйымы) түшүнүлөт.

Мында, №18 Протоколдун 2-пункту менен сатылып жаткан же сатууга арналган кандай болбосун кыймылдуу жана кыймылсыз мүлк, транспорт каражаттары, энергиянын бардык түрлөрү товарлар болуп эсептелээри белгиленген.

Көрсөтүлгөн укуктук ченемдердин маанисинен кыйыр салыктар (КНС жана акциздер) менен салык салынуучу объекттер болуп бир мүчө мамлекеттин аймагынан башка мүчө мамлекеттин аймагына ташылуучу товарлар эсептелээри көрүнүп турат.

2. Келишимдин 71-беренесинин 2-пунктуна ылайык мүчө

мамлекеттер өз ара соодада башка мамлекеттин товарлары аймагында сатылып жаткан мүчө мамлекеттеги салык салуу ошол эле жагдайларда анын аймагында болуп жаткан окшош товарларга карата колдонулган салык салуудан жагымдуулугу аз эмес болгондой түрдө салыктарды, башка жыйымдарды жана төлөмөрдү алышат.

Өз кезегинде Келишимдин 72-беренесинин 5-пунктунда өз ара соодада мүчө мамлекеттин аймагына товарларды импорттоодо кыйыр салыктардын коюму ушул мүчө мамлекеттин аймагында товарларды сатууда окшош товарларга салынуучу кыйыр салыктардын коюмдарынан ашык болбоосу керек экендиги каралган.

Келишимдин 71-беренесинин 3-пунктунан келип чыккандай, мүчө мамлекеттер тарабынан аныкталуучу багыттар, ошондой эле өз ара соодага таасир берген салыктарга тиешелүү мыйзамдарды гармонизациялоону ишке ашыруунун формалары жана тартиби атаандаштыктын шарттарын бузбашы керек жана улуттук деңгээлде же Бирликтин деңгээлинде товарлардын, жумуштардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн эркин кыймылына тоскоолдук кылбашы керек, анын ичинде:

1) эң көп сезимталдуу акциз алдындагы товарлар боюнча акциздердин коюмдарын гармонизациялоо (жакындаштыруу):

2) өз ара соодада кошумча нарк салыгын салуу системасын андан ары өркүндөтүү (анын ичинде маалыматтык технолгияларды колдонуу менен).

Ошентип, жогоруда көрсөтүлгөн укуктук ченемдерден салык салуу маселелери мүчө мамлекеттердин компетенциясына киргизилгени көрүнүп турат, бирок алардын бул чөйрөдөгү ыйгарым укуктары Бирликтин укугу менен, тактап айтканда, дискриминация эмес принциби менен чектелген, ал өндүрүүчү өлкөдөн көз карандысыз түрдө товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн эркин атаандаштыгы үчүн бирдей шарттарды түзүү зарылчылыгынан келип чыгат, адилеттүү сооданын негиздерин бекитет жана ак ниеттүү атаандаштык принциби менен өз ара байланышта турат.

3. Келишимдин 72-беренесинин 1-пунктуна ылайык товарлар менен өз ара соодада кыйыр салыктын нөлдүк коюмун колдонуу жана (же) товарларды экспорттоодо акциздерди төлөөдөн бошотуу, ошондой эле импорттогон учурда кыйыр салыктар менен салык салуу каралган бара турган өлкөнүн принциби боюнча ишке ашырылат.

№ 18 Протоколдун 2-пунктуна ылайык товарлардын импорту - бул салык төлөөчүлөр (төлөөчүлөр) тарабынан товарларды бир мүчө мамлекеттин аймагына башка мүчө мамлекеттин аймагынан ташып келүү Өз кезегинде товарлардын экспорту ошол эле ченем менен салык төлөөчү тарабынан сатылуучу товарларды бир мүчө мамлекеттин

аймагынан башка мүчө мамлекеттин аймагына ташып чыгуу аныкталган.

Келишимдин 72-беренесинин 4-пунктуна ылайык бир мүчө мамлекеттин аймагына башка мүчө мамлекеттин аймагынан товарларды импорттоодо аймагына товарлар импорттолуп жаткан мүчө мамлекеттин салык органдары тарабынан кыйыр салыктар алынат, эгер бул мүчө мамлекеттин мыйзамдарынын товарларды акциздик маркалар (эсептик-контролдук маркалар, белгилер менен) менен маркалоо бөлүгүндө башкалар белгиленбесе.

Келишимдин 72-беренесинин 4-пунктунун жобосун конкреттештирүү менен, № 18 Протоколдун 13-пунктунун биринчи абзацы бир мүчө мамлекеттин аймагына башка мүчө мамлекеттин аймагынан импорттолгон товарлар боюнча кыйыр салыктарды алуу (ушул Протоколдун 27-пункту менен белгиленген учурдан тышкары, жана (же) импорттолуп жаткан товарларды эркин бажы зонасынын же эркин кампанын бажы жол-жобосунун алдына жайгаштыруудан тышкары) аймагына товарлар импорттолгон мүчө мамлекеттин салык органы тарабынан, салык төлөөчүлөр - товарлардын ээлери, анын ичинде салык салуунун атайын режимдерин колдонгон салык төлөөчүлөр эсепке тургузулган орун боюнча, анын ичинен ушул Протоколдун 13.1.- 13.5-пункттарында каралган өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен ишке ашырылаарын белгилейт.

Соттун Чоң коллегиясы белгиленген укуктук ченемдер менен каралган бара турган өлкө принцибин колдонуу ташылып чыккан өлкөдөн көз карандысыз түрдө акыркы колдонуу болгон мамлекеттин кыйыр салыктарды алуу боюнча юрисдикциясын билдирет деп эсептейт. Ушунун негизинде башка өлкөлөргө товарларды экспорттоодо кыйыр салыктарды төлөө жокко чыгарылат, бирок бир эле убакта аларды импорттоодо салыктын алынышы болжолдонот.

Соттун Чоң коллегиясы экспортчу экспорттолгон товардын акыркы керектөөчүсү эмес экендигин негиз кылып алат жана ал төлөп койгон кыйыр салык түрүндөгү салык оорчулугу мындай салык төлөөчүгө жүктөлбөшү керек деп болжолдойт. Бул максатта салык төлөөчүнүн төлөнгөн кыйыр салыктын суммасын чыгарып алуу жана экспортчунун өлкөсүнүн бюджетинен анын ордун толтуруп алуу укугу сакталат.

Ушуга байланыштуу, бара турган өлкө принцибин өнүктүрүү үчүн №18 Тиркеменин 3-пунктунун экинчи абзацы менен мүчө мамлекеттин мыйзамдарында каралгандарга окшош тартипте мүчө мамлекеттин аймагынан Бирликтин чегинен тышкары экспорттолгон товарларга карата колдонулуучу салыктык чыгарып алууларга (эсептешүүлөргө) болгон салык төлөөчүнүн укугу каралган.

Товар сатыла турган орун, №18 Протоколдун 3-пунктунун үчүнчү абзацына ылайык, мүчө мамлекеттин мыйзамдарына ылайык аныкталат,

эгер ушул мыйзамда башкалар белгиленбесе.

Бара турган өлкө принциби боюнча кошумча нарк салыгын алуу, Соттун Чоң коллегиясынын пикири боюнча, атаандаштыкты колдоо жана кош салык салуудан качуу максаты менен гана шартталган эмес, көрсөтүлгөн салыктын керектөө салыгы катары укуктук табигаты менен дагы алдын ала аныкталган, анткени экспорттолгон товарларды керектөө бара турган өлкөдө болот.

Мында, №18 Протоколдун 25-пунктунда мүчө мамлекеттин аймагына анын мыйзамдарына ылайык кыйыр салыктар төлөнбөстөн, бошотуу же төлөөнүн башка тартиби берилген максаттан башка максаттарда импорттоо ишке ашырылып жаткан товарлар пайдаланылган учурда мындай товарлардын импортуна ушул бөлүмдө белгиленген тартипте кыйыр салыктар салынууга тийиш экендиги каралган («III. бөлүм. Товарларды импорттоодо кыйыр салыктарды салуунун тартиби»).

4. Келишимдин 71-беренесинин 2 жана 72-беренесинин 5-пункттарынын ченемдерин түз чечмелөөдө тийиштүү мүчө мамлекеттин салык төлөөчүсүндө кыйыр салыктарды төлөө боюнча милдеттенме товарларды саткан учурда пайда болоору көрүнүп турат.

Бул тыянак № 18 Протоколдун 13.1-пунктунун ченеми менен тастыкталат, анда көрүнүп тургандай, бир мүчө мамлекеттин салык төлөөчүсү менен башка мүчө мамлекеттин салык төлөөчүсүнүн ортосундагы келишимдин (контракттын) негизинде товарлар сатылып алынган учурда, башкача айтканда, товарды саткан учурда, кыйыр салыктарды төлөө аймагына товарлар импорттолгон мүчө мамлекеттин салык төлөөчүсү - товардын ээси тарабынан ишке ашырылат, же эгер мүчө мамлекеттин мыйзамдарында алдын ала каралган болсо ишенимдүү адамы же агенти тарабынан ишке ашырылат.

Бул учурда, товарлардын ээси болуп, №18 Протоколдун 13-пунктунун экинчи абзацына ылайык, товарларга болгон менчик укугуна ээлик кылган же келишимде (контрактта) товарларга болгон менчик укугун өткөрүп берүү каралган адам таанылат.

№18 Протоколдун 13.4-пункту менен эгер бир мүчө мамлекеттин салык төлөөчүсү мурдараакта ушул мүчө мамлекеттин аймагына башка мүчө мамлекеттин салык төлөөчүсү тарабынан импорттолгон, кыйыр салыктар төлөнбөгөн товарларды сатып алса, кыйыр салыктарды төлөө аймагына товарлар импорттолгон мүчө мамлекеттин салык төлөөчүсү - товарлардын ээси тарабынан, же, эгер мүчө мамлекеттин мыйзамдарында алдын ала каралган болсо - комиссионер, ишенимдүү адамы же агенти (эгер товарлар башка мүчө мамлекеттин салык төлөөчүсү тарабынан комиссионер, ишенимдүү адамы же агенти аркылуу сатылса) тарабынан ишке ашырылаары белгиленген.

Ошентип, башка мүчө мамлекеттин аймагына товар импорттолгон убакыттан көз карандысыз түрдө, жалпы эреже боюнча, кыйыр салыктарды (КНС) төлөө боюнча милдеттенме ушул мүчө мамлекеттин товарга болгон менчик укугу өткөрүлүп берилген салык төлөөчүсүнө жүктөлөт.

Баяндалгандарды эске алуу менен Соттун Чоң коллегиясы аймагына товарлар импорттолгон мүчө мамлекеттин салык төлөөчүсүнүн кыйыр салыктарды төлөө боюнча милдеттенмесинин, жана тийиштүү түүрдө, салык органдарынын аларды өндүрүү боюнча укуктарынын пайда болушуна алып келген юридикалык факт болуп импорттолуп жаткан товарларга болгон менчик укугунун өткөрүлүп берилиши эсептелээрин констатациялайт.

5. Келишимдин 72-беренесинин 6-пунктуна ылайык мүчө мамлекеттин аймагына төмөнкүлөр импорттолгон учурда кыйыр салыктар алынбайт:

1) бул мүчө мамлекеттин мыйзамдарына ылайык анын аймагына ташып кирүүдө салык салынууга тийиш болбогон (салык салуудан бошотулат) товарлар;

2) мүчө мамлекеттин аймагына жеке жактар тарабынан ишкердик ишинин максатында эмес ташылып келинүүчү товарлар;

3) бир юридикалык жактын чегинде өткөрүп берүүгө байланыштуу бир мүчө мамлекеттин аймагына башка мүчө мамлекеттин аймагынан импорттоо ишке ашырылган товарлар (мүчө мамлекеттин мыйзамдары менен мындай товарларды ташып келүү (ташып чыгуу) жөнүндө салык органдарына кабарлама берүү боюнча милдеттенме белгилениши мүмкүн).

Келишимдин 72-беренесинин 6-пунктунун 3-пунктчасын түз талдоо Соттун Чоң коллегиясына башка мүчө мамлекеттин аймагына бир юридикалык жактын алкагында өткөрүп берүүгө байланыштуу товарлар импорттолгон учурда салыктарды төлөө боюнча милдеттенмелердин пайда болушу үчүн укуктук дагы, экономикалык дагы негиздер жок, анткени ташылып келип жаткан товарларга менчик укугун өткөрүп берүү фактысы жок деп тастыктоого мүмкүндүк берет.

Соттун Чоң коллегиясы каралып жаткан укуктук ченемде кыйыр салыктар жана анын ичинен КНС төлөнүүгө тийиш болгон кандайдыр-бир кошумча шарттар камтылган эмес, бул болсо Соттун Чоң коллегиясына бир юридикалык жактын алкагында болуп жаткан товарларды өткөрүп берүүнүн максаты укуктук мааниге ээ эмес деп тыянак жасоого мүмкүндүк берет. Бир юридикалык жактын чегинде товарды өткөрүп берүү укуктук көз караштан алганда, менчик укугун өткөрүп берүүгө алып келбейт.

6. Баяндалгандардын негизинде Соттун Чоң коллегиясы төмөнкүдөй

тыянакка келет:

Бир юридикалык жактын алкагында товарларды өткөрүп берүүгө айланыштуу Бирликке мүчө болгон бир мамлекеттин аймагына Бирликке мүчө болгон башка мамлекеттин аймагынан товарларды импорттоодо мындай импорттун максаттарынан көз карандысыз түрдө кыйыр салыктар салынбайт.

IV. Корутунду жоболор

Ушул консультативдик корутундунун көчүрмөсү Өтүнмө берүүчүгө жиберилсин.

Консультативдик корутунду Соттун расмий интернет-сайтына жайгаштырылсын.

Төрагалык кылуучу

Э.В. Айриян

Соттор

А.М. Ажибраимова

Ж.Н. Баишев

Д.Г. Колос

Т.Н. Нешатаева

В.Х. Сейтимова

Г.А. Скрипкина

А.Э. Туманян

А.А. Федорцов

К.Л. Чайка